

НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ

31. децембар 2008. године

1. ОСНИВАЊЕ И ДЕЛАТНОСТ

Предузеће за производњу хемијских производа ”Тигар Хемијски производи” д.о.о., Пирот (у даљем тексту Предузеће) настало је издвајањем организационог дела за производњу хемијских производа, из састава предузећа Тигар А.Д., Пирот, у посебно правно лице. Предузеће је регистровано у Трговинском суду у Нишу, Решењем Фи. 1905/02 од 27. децембра 2002. године, као друштво са ограниченом одговорношћу у коме 100% удела у капиталу поседује Тигар А.Д., Пирот. Предузеће као посебно правно лице послује од 1. јануара 2003. године. У складу са променом законске регулативе, регистрација Предузећа је извршена у Агенцији за привредне регистре Републике Србије 20. септембра 2005. године (бр. регистрације 2487).

Основна делатност Предузећа је производња и продаја хемијских производа: боја, лакова и сличних производа, туткала, желатина и лепкова.

Седиште Предузећа је у Пироту, улица Николе Пашића бр. 213. На дан 31. децембра 2008. године Предузеће је имало 75 запослена радника

Порески идентификациони број (“ПИБ”) Предузећа је 102192369.

2. ОСНОВЕ ЗА САСТАВЉАЊЕ И ПРИКАЗИВАЊЕ ФИНАНСИЈСКИХ ИЗВЕШТАЈА

У складу са Законом о рачуноводству и ревизији Републике Србије (Службени гласник РС 46/2006), руководство Предузећа је саставило ове финансијске извештаје у складу са наведеним законом примењујући рачуноводствене принципе и опште прихваћену праксу у Републици Србији.

Преглед основних рачуноводствених политика је приказан у Напомени 3 уз ове финансијске извештаје.

Финансијски извештаји Предузећа су исказани у хиљадама динара (РСД). Динар представља функционалну валуту и валуту у којој се исказују финансијски извештаји у Републици Србији.

3. ПРЕГЛЕД ЗНАЧАЈНИХ РАЧУНОВОДСТВЕНИХ ПОЛИТИКА

3.1. Признавање и одмеравање прихода и расхода

Приходи се одмеравају по правичној вредности примљене накнаде или накнаде која ће се примити и представљају износе који се добијају за продату робу и извршене услуге у току редовног пословања, умањене за рабате, порез на додату вредност и друге порезе при продаји.

Приходи од продаје производа и роба се признају када се роба испоручи и када су значајни ризици и користи од власништва над њом пренете на купца. Признавање расхода врши се истовремено са признавањем прихода ради којих су ти расходи настали (принцип сучељавања прихода и расхода).

3.2. Приходи и расходи по основу камата

Приходи и расходи по основу камата, укључујући затезну камату и остале приходе и остале расходе везане за каматоносну активу, односно каматоносну пасиву, обрачунавају се и евидентирају у билансу успеха у периоду на који се односе у складу са начелом узрочности.

3.3. Прерачунавање износа у страним средствима плаћања

Пословне промене у страним средствима плаћања током године прерачунавају се у динаре по званичном курсу важећем на дан сваке промене.

НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ
31. децембар 2008. године

Све позиције средстава и обавеза у страним средствима плаћања се прерачунавају у њихову динарску противвредност по средњем курсу, важећем на дан биланса стања.

Позитивне и негативне курсне разлике настале по основу прерачунавања девизних износа књиже су у корист или на терет биланса успеха.

3.4. Нематеријална улагања

Нематеријална улагања су у књигама Предузећа исказана по набавној вредности, умањеној за акумулирану исправку вредности и евентуалне губитке од обезвређења.

Нематеријална улагања обухватају улагања у софтвер, лиценце и слична права стечена куповином и отписују се у року од 5 година.

3.5. Некретнине, постројења и опрема

Некретнине, постројења и опрема исказују се по набавној вредности умањеној за акумулирану исправку вредности по основу амортизације.

3.5. Некретнине, постројења и опрема (наставка)

Амортизација се равномерно обрачунава на набавну вредност основних средстава применом следећих годишњих стопа, са циљем да се средства у потпуности отпишу у току њиховог корисног века трајања:

Грађевински објекти	2,5%
Опрема	10% - 16.6%
Телекомуникациона опрема	7% - 8.3%
Теретни камиони	14.3%
Путничка возила	15.5%
Намештај	12.5%
Рачунари	20%

На дан биланса стања, руководство Предузећа анализира вредности по којима су и сказана основна средства Предузећа. Уколико постоји индиција да је неко средство обезвређено, надокнадив износ те имовине се процењује како би се утврдио износ обезвређења. Уколико је надокнадив износ неког средства процењен као нижи од вредности по којој је то средство приказано, постојећа вредност тог средства се умањује до висине надокнадиве вредности.

Губитак по основу обезвређења вредности имовине признаје се као расход текућег периода и исказује се у оквиру осталих пословних расхода. Ако накнадно дође до ситуације да губитак због обезвређења признат у ранијим годинама не постоји или се смањено, вредност средства се повећава до ревидиране процене о његовој накнадној вредности, али тако да повећана вредност по којој се средство води не буде већа од вредности по којој би се средство водило да није био у претходним годинама признат утврђени губитак због обезвређивања средства.

Набавке некретнина и опреме евидентирају се по набавној вредности. Набавну вредност чини вредност по факури добављача, увећана за зависне трошкове набавке и трошкове довођења средстава у стање функционалне приправности, умањена за било које трговинске попусте и рабате.

Накнадни трошкови: трошкови замене делова некретнина и опреме (уградња нових резервних делова), трошкови адаптација, ремонта и генералних поправки признају се као повећање садашње вредности основног средства ако је вероватно да ће по том основу доћи до прилива будућих економских користи и ако се ти трошкови могу поуздано измерити. Трошкови текућег одржавања и оправки признају се као расход периода.

НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ

31. децембар 2008. године

3.6. Финансијски лизинг

Лизинг се класификује као финансијски лизинг у свим случајевима када се лизингом, на Предузеће, пренесе у највећој мери сви ризици и користи који произилазе из власништва над средствима. Сваки други лизинг се класификује као оперативни лизинг. Средства која се држе по уговорима о финансијском лизингу се признају у билансу стања Предузећа по садашњој вредности минималних рата лизинга утврђених на почетку периода лизинга, ако су она мања од поштене вредности средства узетог на лизинг, у супротном се средства вреднују по поштеној вредности. Одговарајућа обавеза према даваоцу лизинга се укључује у биланс стања као обавеза по финансијском лизингу.

Плаћања по основу уговора о оперативном лизингу признају се равномерно као трошак током периода трајања лизинга.

3.7. Залихе

Залихе се исказују по цени коштања или по нето продајној вредности у зависности од тога која је нижа. Нето продајна вредност је цена по којој залихе могу бити продате у нормалним условима пословања након умањења цене за трошкове продаје.

Залихе робе у магацинима се воде по велепродајним ценама. На крају обрачунског периода њихова вредност се своди на набавну вредност путем алокације припадајућег дела разлике у цени на велико, израчунате на просечној основи, између набавне вредности продате робе и робе на залихама.

Терећењем осталих расхода врши се исправка вредности залиха у случајевима када се оцени да је потребно свести вредност залиха на њихову нето продајну вредност. За оштећене залихе и залихе које по квалитету не одговарају стандардима врши се одговарајућа исправка вредности, или се у целости отписују.

3.8. Финансијски инструменти

Финансијски инструменти се иницијално вреднују по фер вредности, увећаној за трошкове трансакција (изузев финансијских средстава или финансијских обавеза које се вреднују по фер вредности кроз биланс успеха), који су директно приписивани набавци или емитовању финансијског средства или финансијске обавезе.

Финансијска средства и финансијске обавезе се евидентирају у билансу стања Предузећа, од момента када се Предузеће уговорним одредбама везало за инструмент. Куповина или продаја финансијских средстава признаје се применом обрачуна на датум поравнања, односно датум када је средство испоручено другој страни.

Финансијска средства престају да се признају када Предузеће изгуби контролу над уговореним правима над тим инструментима, што се дешава када су права коришћења инструмената реализована, истекла, напуштена или уступљена. Финансијска обавеза престаје да се признаје када је обавеза предвиђена уговором испуњена, отказана или истекла.

Потраживања од купаца

Потраживања од купаца исказана су по њиховој номиналној вредности, умањеној за исправке вредности ненаплативих потраживања.

Исправка вредности потраживања од купаца се врши на терет биланса успеха за сва потраживања од домаћих купаца и купаца у иностранству која нису наплаћена у року од 180 дана од датума доспећа, умањена за износ обавеза према тим купцима. Ненаплатива потраживања се отписују на основу судске одлуке, према договору о поравнању између уговорних страна или на основу одлуке Управног одбора Предузећа.

НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ

31. децембар 2008. године

Обавезе према добављачима

Обавезе према добављачима се процењују по њиховој номиналној вредности.

Обавезе по кредитима

Обавезе по кредитима исказују се у номиналном износу умањеном за отплате и увећаном за доспеле неотплаћене камате, и евентуално за затезне камате.

3.9. Порези и доприноси

Текући порез на добит

Текући порез на добитак представља износ који се обрачунава и плаћа у складу са Законом о порезу на добитак важећим у Републици Србији.

Порез на добитак у висини од 10% се плаћа на пореску основицу утврђену пореским билансом. Пореска основица приказана у пореском билансу укључује добитак приказан у званичном билансу успеха и корекције дефинисане пореским прописима Републике Србије.

Текући порез на добит (наставак)

Порески прописи Републике Србије не предвиђају могућност да се порески губици из текућег периода могу користити као основа за повраћај пореза плаћеног у претходним периодима. Међутим, губици из текућег периода могу се пренети на рачун добитака из будућих обрачунских периода, али не дуже од десет година.

Одложени порез на добит

Одложени порез на добитак се обрачунава коришћењем методе утврђивања обавеза према билансу стања, за привремене разлике произашле из разлике између пореске основе имовине и обавеза у билансу стања и њихове књиговодствене вредности. Важеће пореске стопе на датум биланса стања се користе за утврђивање разграниченог износа пореза на добитак. Одложене пореске обавезе се признају за све опорезиве привремене разлике. Одложена пореска средства се признају за све одбитне привремене разлике и ефекте пренетог губитка и пореских кредита на порески биланс, који се могу преносити до степена до којег ће вероватно постојати опорезиви добитак на терет које се одложена пореска средства могу искористити.

Одложени порез се књижи на терет или у корист биланса успеха, осим када се односи на позиције које се књиже директно у корист или на терет капитала, и у том случају се одложени порез такође распоређује у оквиру капитала.

Порези и доприноси који не зависе од резултата

Порези и доприноси који не зависе од резултата представљају износе плаћене за порезе на имовину и друге порезе и доприносе који се плаћају у складу са републичким и општинским прописима.

3.10. Правична (фер) вредност

Финансијски извештаји су приказани по методу првобитне набавне вредности, укључујући корекције и резервисања у циљу свођења позиција средстава на реалну вредност. Пословна политика Предузећа је да обелодани информације о правичној вредности активе или пасиве за коју постоје званичне тржишне информације и када се правична вредност значајно разликује од књиговодствене вредности. Не постоји довољно тржишно искуство, стабилност и ликвидност код куповине и продаје финансијске активе или пасиве пошто званичне

НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ

31. децембар 2008. године

тржишне информације нису у сваком тренутку расположиве. Стога, правичну вредност није могуће поуздано утврдити. По мишљењу руководства, износи у финансијским извештајима одражавају реалну вредност која је у датим околностима најверодостојнија и најкориснија за потребе финансијског извештавања у складу са Законом о рачуноводству и ревизији Републике Србије.

3.11. Бенефиције за запослене

Порези и доприноси фондовима за социјалну сигурност запослених

У складу са прописима који се примењују у Републици Србији, Предузеће је у обавези да плаћа доприносе државним фондовима којима се обезбеђује социјална сигурност запослених. Ове обавезе укључују доприносе за запослене на терет послодавца у износима обрачунатим по стопама прописаним релевантним законским прописима. Предузеће је, такође, обавезно да од бруто плата запослених обустави доприносе и да их, у име запослених, уплати тим фондовима. Доприноси на терет послодавца и доприноси на терет запосленог се књиже на терет расхода периода на који се односе.

Обавезе по основу отпремнина

Предузеће је у обавези да исплати запосленима отпремнине, у зависности од година рада проведених у предузећу, у висини од три зараде које је запослени остварио у месецу који претходи месецу у којем се исплаћује отпремнина, односно у висини просечне месечне зараде исплаћене у Предузећу за месец који претходи месецу у којем се исплаћује отпремнина, ако је то за запосленог повољније.

Поред наведеног, Предузеће је и у обавези да исплати јубиларне награде за 20 и 30 година рада у Предузећу и по одласку у пензију, плативе у златним новчићима од 3, 6 односно 9 грама злата.

3.12. ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈ ОДОБРЕН ЗА ИЗДАВАЊЕ ДАНА 27.02.2009. ГОДИНЕ

4. ПРИХОДИ ОД ПРОДАЈЕ

	У хиљадама динара	
	За годину која се завршава	
	31. децембра	
	2008.	2007.
Приходи од продаје производа и услуга:		
- повезана лица	42.361	37.716
- домаће тржиште	128.429	154.199
- инострано тржиште	28.788	32.054
	199.578	223.969

5. ТРОШКОВИ МАТЕРИЈАЛА

	У хиљадама динара	
	За годину која се завршава	
	31. децембра	
	2008.	2007.
Трошкови материјала и сировина	115.736	126.173
Трошкови горива и енергије	6.524	5.533
Трошкови режијског материјала	1.494	1.675
	123.754	133.381

НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ
31. децембар 2008. године

6. ТРОШКОВИ ЗАРАДА, НАКНАДА ЗАРАДА И ОСТАЛИ ЛИЧНИ РАСХОДИ

	У хиљадама динара	
	За годину која се завршава	
	31. децембра	
	2008.	2007.
Трошкови нето зарада	31.335	27,841
Трош. пореза и доприноса на зараде на терет запослених	12.474	11,046
Трош. пореза и доприноса на зараде на терет послодавца	8.290	7,358
Накнаде по основу уговора	268	240
Трошкови превоза на посао и са посла	1.507	849
Путни трошкови и дневнице	2.208	1,917
Остали лични расходи	2.967	407
	59.049	49,658

7. ТРОШКОВИ АМОРТИЗАЦИЈЕ И РЕЗЕРВИСАЊА

	У хиљадама динара	
	За годину која се завршава	
	31. децембра	
	2008.	2007.
Трошкови амортизације	6.727	6,164
Трошкови дугорочних резервисања	/	185
	6.727	6,349

8. ОСТАЛИ ПОСЛОВНИ РАСХОДИ

	У хиљадама динара	
	За годину која се завршава	
	31. децембра	
	2008.	2007.
Трошкови транспортних услуга	2.397	2,766
ПТТ услуге	767	569
Трошкови одржавања и оправке	1.718	3,194
Трошкови сајмова	668	291
Трошкови рекламе и пропаганде	5.853	4,663
Трошкови комуналних услуга	1.052	1,000
Остале производне услуге	70	86
Здравствене услуге	248	256
Трошкови стручног образовања	176	506
Трошкови ревизије финансијских извештаја	680	523
Трошкови извоза	844	314
Трошкови одржавања чистоће	102	47
Трошкови физичког обезбеђења фабрике	1.955	1,873
Услуге стручне експертизе из области менаџмента	-	633
Остале непроизводне услуге	1.150	2,168
Трошкови репрезентације	1.879	1,935
Премије осигурања	682	637
Трошкови платног промета	261	250
Трошкови пореза и доприноса	8.752	663
Судски трошкови	/	13
Стипендије и кредити студентима и ученицима	48	44
Трошкови заједничких функција у оквиру матичне компаније	8.332	7,659
Остало	850	407
	38.484	30,497

НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ
31. децембар 2008. године

9. ФИНАНСИЈСКИ ПРИХОДИ

	У хиљадама динара	
	За годину која се завршава	
	31. децембра	
	2008.	2007.
Приходи од камата	23	1,111
Позитивне курсне разлике	3.810	937
	3.833	2,048

10. ФИНАНСИЈСКИ РАСХОДИ

	У хиљадама динара	
	За годину која се завршава	
	31. децембра	
	2008.	2007.
Расходи камата из односа са повезаним лицима		8,332
Расходи од камата	17.563	846
Негативне курсне разлике	2.650	766
	20.213	9,944

Највећи део расхода камата се односи на камате по основу уговора о фанторингу између „Тигра Хемијских производа“ и банке Интесе.

11. ОСТАЛИ ПРИХОДИ

	У хиљадама динара	
	За годину која се завршава	
	31. децембра	
	2008.	2007.
Добици од продаје некретнина	278.195	
Добици од продаје материјала	4.764	4,304
Приходи од смањења обавеза према добављачима	15.720	-
Приходи од укидања дугорочних резервисања	628	
Остало	205	266
Приходи од усклађивања вредн. потраживања	1.210	
	300.722	4.570

12. ОСТАЛИ РАСХОДИ

	У хиљадама динара	
	За годину која се завршава	
	31. децембра	
	2008.	2007.
Расход и отпис	2.535	/
Исправка вредности потраживања од купаца	759	1,760
Остало	281	137
	3.575	1,897

13. ПОРЕЗ НА ДОБИТАК

а) Компоненте пореза на добитак

	У хиљадама динара	
	2008.	2007.
Текући порез	(24.694)	-
Одложени порески приход/расход периода	(160)	148
	(24.854)	148

НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ
31. децембар 2008. године

б) Усаглашавање пореза на добитак и производа резултата пословања пре опорезивања и прописане пореске стопе

	У хиљадама динара
	2008.
Добитак/ (губитак) пре опорезивања	228.989
Порез на добитак обрачунат по стопи од 10%	(22,899)
Порески ефекти расхода који се не признају у пореском билансу	(253)
Непризнати порески губици	(4,119)
Остало	2.417
	<u>(24.854)</u>

в) Компоненте одложених пореских средстава/обавеза

	У хиљадама динара	
	2008.	2007.
Привремене разлике на некрет., постројењима и опреми	<u>595</u>	<u>756</u>

г) Проме не на одложеним пореским средствима/(обавезама) :

	У хиљадама динара
	2008.
Стање на дан 1. јануара	756
Додатна разлика између вредности средстава у пореске и рачуноводствене сврхе	(161)
Остало	/
Стање на дан 31. децембра	<u>595</u>

д) Одложена пореска средства

Порески кредит од 2.776 је у потпуности искоришћен на основу добити која је остварена 31.12.2008.године.

Година настанка	Порески кредити
- 2003	1,484
- 2004	57
- 2005	13
- 2006	146
- 2007	880
- 2008	196
	<u>2,776</u>

НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ
31. децембар 2008. године

14. НЕКРЕТНИНЕ, ПОСТРОЈЕЊА, ОПРЕМА И НЕМАТЕРИЈАЛНА УЛАГАЊА

	У хиљадама динара				
	Грађевински објекти	Опрема	Основна средства у припреми	Укупно основна средства	Нематеријална улагања
Набавна вредност					
Стање 1. јануара 2008. године	56,069	37,357	1,002	94,427	247
Пренос		2,624	(2,636)	-	11
Набавке	-	-	1,988	1,977	-
Остало	(56.007)	(6)	(252)	(56.266)	-
Стање 31. децембра 2008. године	62	39,975	102	40,138	258
Исправка вредности					
Стање 1. јануара 2008. године	6,808	21,319	-	28,127	172
Амортизација	1,403	5,275	-	6,678	49
Продаја	(8.196)	-	-	(8.196)	-
Расходовања по попису	-	(2)	-	(2)	-
Стање 31. децембра 2008. године	15	26,592	-	26,607	221
Садашња вредност					
- 31. децембра 2008. године	47	13.383	102	13.531	37
- 31. децембра 2007. Године	49,261	16,037	1,002	66,300	75

15. ЗАЛИХЕ

	У хиљадама динара	
	31. децембар 2008.	31. децембар 2007.
Материјал и сировине	56.016	54.680
Готови производи	24.001	49,061
Дати аванси	791	1,780
		105,521
	80.808	104,570

16. ПОТРАЖИВАЊА

	У хиљадама динара	
	31. децембар 2008.	31. децембар 2007.
Потраживања од повезаних правних лица	189.082	16,656
Потраживања од купаца у земљи	42.320	28,654
Потраживања од купаца у иностранству	17.821	19,309
Преплаћени порези и доприноси		-
Потраживања од запослених	14	-
Остала потраживања	1.612	1,972
Потраживања за дате позајмице матичном предузећу	36.000	66,591
Минус: Исправка вредности потраживања	(7.181)	(8,524)
	279.668	58,067

Процент усаглашених потраживања са купцима – повезана правна лица је 100% а са купцима у земљи је 41% на дан 31.12.2008.

НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ
31. децембар 2008. године

17. ГОТОВИНСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ И ГОТОВИНА

	У хиљадама динара	
	31. децембар 2008.	31. децембар 2007.
Текући рачуни:		
- у динарима	1.186	1,750
- у девизама	188	13
Благајна	77	32
	<u>1.451</u>	<u>1,795</u>

18. ПОРЕЗ НА ДОДАТУ ВРЕДНОСТ И АКТИВНА ВРЕМЕНСКА РАЗГРАНИЧЕЊА

	У хиљадама динара	
	31. децембар 2008.	31. децембар 2007.
Порез на додату вредност	93	185
Активна временска разграничења	136	160
	<u>229</u>	<u>345</u>

19. ПРОМЕНЕ НА ИСПРАВКАМА ВРЕДНОСТИ

Кретања на исправкама вредности у току године су приказана у следећој табели:

	У хиљадама динара		
	Залихе	Потражи- вања	Укупно
Стање на почетку године	416	8,524	8,940
Исправке на терет биланса успеха	-	(1,343)	(1,343)
Отписи	(2527)	-	(2.527)
Стање на крају године	<u>(2.111)</u>	<u>7,181</u>	<u>5,070</u>

20. УДЕЛИ

Капитал Предузећа састоји се од удела у новцу и удела у стварима извршеним 100% од стране оснивача, предузећа „Тигар“ а.д., Пирот.

Удели у новцу у износу од ЕУР 44,420.44 и удели у стварима у износу од ЕУР 1,180,414.60 регистровани су у Агенцији за привредне регистре Републике Србије дана 20. септембра 2005. године (бр. регистрације 2487).

21. ДУГОРОЧНА РЕЗЕРВИСАЊА

Дугорочна резервисања, која на дан 31. децембра 2008. године износе 2,101 хиљада динара у потпуности се односе на дугорочна резервисања за накнаде запосленима по основу законских отпремнина запосленима за одлазак у пензију.

У предузећу „Тигар Хемијски производи“ у 2008. години извршено је умањење дугорочних резервисања за отпремнине радника и јубиларне награде запосленим.

НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ

31. децембар 2008. године

Претпоставке коришћене у процени актуара су следеће:

	<u>2008.</u>
Номинална дисконтна стопа	12%
Очекивана стопа номиналног раста зарада	2%

Кретања на дугорочним резервисањима за накнаде запосленима су била следећа:

	<u>У хиљадама динара</u>
	<u>2008.</u>
Стање на дан 1. јануара	2,729
Издавања у току године за тек. годину	/
Умањења резервисања	<u>(628)</u>
Стање на дан 31. децембра	<u><u>2,101</u></u>

22. ОБАВЕЗЕ ИЗ ПОСЛОВАЊА

	<u>У хиљадама динара</u>	
	<u>31. децембар</u>	<u>31. децембар</u>
	<u>2008.</u>	<u>2007.</u>
Примљени аванси, депозити и кауције	914	590
Добављачи – повезана правна лица	18.772	61,984
Добављачи у земљи	13.384	4,117
Добављачи у иностранству	5.678	3,211
Остале обавезе из пословања–позајмица, мат. предузеће	2.971	102,662
Остале обавезе из пословања	11	-
	<u>41.730</u>	<u>172,564</u>

Процент усаглашених обавеза са добављачима – повезаним правним лицима је 100%, а добављачи у земљи 93,62% на дан 31.12.2008.

23. ОСТАЛЕ КРАТКОРОЧНЕ ОБАВЕЗЕ

	<u>У хиљадама динара</u>	
	<u>31. децембар</u>	<u>31. децембар</u>
	<u>2008.</u>	<u>2007.</u>
Обавезе за бруто зараде	4.859	4,818
Обавезе за дивиденде	181.417	
Остале краткорочне обавезе	162	93
	<u>186.438</u>	<u>5,795</u>

24. ОБАВЕЗЕ ПО ОСНОВУ ПДВ-а И ОСТАЛИХ ЈАВНИХ ПРИХОДА И ПАСИВНИХ ВРЕМЕНСКИХ РАЗГРАНИЧЕЊА

	<u>У хиљадама динара</u>	
	<u>31. децембар</u>	<u>31. децембар</u>
	<u>2008.</u>	<u>2007.</u>
Обавезе за порез на промет апсолутних права	8.150	/
Остали укалкулисани трошкови	954	884
Разграничене обавезе за ПДВ	389	/
	<u>9.493</u>	<u>884</u>

НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ
31. децембар 2008. године

25. ОДНОСИ СА ПОВЕЗАНИМ ЛИЦИМА

	У хиљадама динара	
	2008.	2007.
Потраживања		
Купци у земљи и иностранству	189.082	16,656
Краткорочни финансијски пласмани		-
Дати аванси	366	-
	<u>189.448</u>	<u>16,656</u>
Обавезе		
Примљени аванси		-
Добављачи	18.773	61,984
Остале обавезе из пословања	2.971	102,662
	21.744	164,646
Потраживања, нето	<u>167.704</u>	<u>(147,990)</u>
		У хиљадама динара
		2008.
Приходи		
Приходи од продаје производа и услуга		42.361
Приходи од продаје некретника, постројења и опреме		278.195
		<u>320.556</u>
Расходи		
Трошкови производних услуга		13,135
Нематеријални трошкови		9.307
Финансијски расходи		56
		<u>22,498</u>
Нето приход		<u>298.058</u>

26. ФИНАНСИЈСКИ ИНСТРУМЕНТИ И ЦИЉЕВИ УПРАВЉАЊА РИЗИЦИМА

Управљање ризиком капитала

Не постоји формални оквир за управљање ризиком капитала Предузећа. Руководство Предузећа разматра капитални ризик, на основама ублажавања ризика и уверења да ће Предузеће бити у могућности да одржи принцип сталности пословања, истовремено максимизирајући повећање профита власника, преко оптимизације дуга и капитала. Структура капитала Предузећа састоји се од дуговања, дугорочних обавеза, готовине и готовинских еквивалената и капитала који се приписује власницима, а који укључује уделе, остали капитал, резерве као и нераспоређени добитак. На основу тог прегледа Предузеће уравниотржава структуру капитала преко исплате дивиденди, нових дугорочних инвестиција као и узимања нових кредита или откупа постојећих.

Лица која контролишу финансије на нивоу Предузећа врше преглед структуре капитала на годишњем нивоу. Као део тог прегледа, руководство Предузећа разматра цену капитала и ризик повезан са врсом капитала.

НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ

31. децембар 2008. године

Показатељи задужености Предузећа са стањем на крају године били су следећи:

	У хиљадама динара	
	31. децембар 2008.	31. децембар 2007.
Задуженост а)	-	-
Готовина и готовински еквиваленти	1.451	1.795
Нето задуженост	(1.451)	(1.795)
Капитал б)	110.263	51.397
Рацио укупног дуговања према капиталу	(0,01)	(0,03)

а) Дуговање се односи на дугорочне кредите и остале финансијске обавезе.

б) Капитал укључује уделе, остали капитал, резерве као и акумулирани добитак.

Значајне рачуноводствене политике у вези са финансијским инструментима

Детаљи значајних рачуноводствених политика, као и критеријуми и основе за признавање прихода и расхода за све врсте финансијских средстава и обавеза обелодањени су у напмени 3 ових финансијских извештаја.

Категорије финансијских инструмената

	У хиљадама динара	
	31. децембар 2008.	31. децембар 2007.
Финансијска средства		
Дугорочни финансијски пласмани	-	-
Потраживања од купаца	242.042	56.096
Остала потраживања	37.626	1.971
Готовина и готовински еквиваленти	1.451	1.795
	<u>281.119</u>	<u>59.862</u>
Финансијске обавезе		
Дугорочни кредити		
Обавезе из пословања	223.309	172.657
Остале финансијске обавезе	1.600	-
Текућа доспећа дугорочних кредита		
	<u>224.909</u>	<u>172.607</u>

Основни финансијски инструменти Предузећа су готовина и готовински еквиваленти, потраживања, финансијски пласмани који настају директно из пословања Предузећа, као и дугорочни зајмови, обавезе према добављачима и остале обавезе чија је основна намена финансирање текућег пословања Предузећа. У нормалним условима пословања Предузеће је изложено ниже наведеним ризицима.

Циљеви управљања финансијским ризицима

Финансијски ризици укључују тржишни ризик (девизни и каматни), кредитни ризик, и ризик ликвидности. Финансијски ризици се сагледавају на временској основи и превасходно се избегавају смањењем изложености Предузећа овим ризицима. Предузеће не користи никакве финансијске инструменте како би избегло утицај финансијских ризика на пословање из разлога што такви инструменти нису у широкој употреби, нити постоји организовано тржиште таквих инструмената у Републици Србији.

НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ

31. децембар 2008. године

Тржишни ризик

У свом пословању Предузеће је изложено финансијским ризицима од промена курса страних валута и промена каматних стопа.

Изложеност тржишном ризику се сагледава преко анализе сензитивности. Није било значајнијих промена у изложености Предузећа тржишном ризику, нити у начину на који Предузеће управља или мери тај ризик.

Девизни ризик

Предузеће је изложено девизном ризику првенствено преко готовине и готовинских еквивалената, потраживања од купаца, дугорочних кредита и обавеза према добављачима који су деноминирани у иностраној валути. Предузеће не користи посебне финансијске инструменте као заштиту од ризика, обзиром да у Републици Србији такви инструменти нису уобичајени.

Стабилност економског окружења у којем Предузеће послује, у великој мери зависи од мера Владе Републике Србије у привреди, укључујући и успостављање одговарајућег правног и законодавног оквира.

Књиговодствена вредност монетарних средстава и обавеза исказаних у иностраној валути на датум извештавања у Предузећу биле су следеће:

	У хиљадама динара			
	Средства		Обавезе	
	31. децембар 2008.	31. децембар 2007.	31. децембар 2008.	31. децембар 2007.
EUR	18.049	19.322	5.659	2.558
USD	37	32	-	-
	<u>18.086</u>	<u>19.354</u>	<u>5.659</u>	<u>2.558</u>

Предузеће је осетљиво на промене девизног курса евра (EUR) и америчког долара (USD). Следећа табела представља детаље анализе осетљивости Предузећа на пораст и смањење од 10% курса динара у односу на дату страну валуту. Стопа осетљивости од 10% се користи при интерном приказивању девизног ризика и представља процену руководства разумно очекиваних промена у курсевима страних валута. Анализа осетљивости укључује само ненамирена потраживања и обавезе исказане у иностраној валути и усклађује њихово превођење на крају периода за промену од 10% у курсевима страних валута. Позитиван број из табеле указује да повећање резултата текућег периода у случајевима када динар јача у односу на валуту о којој се ради. У случају слабљења динара од 10% у односу на дату страну валуту, утицај на резултат текућег периода био би супротан оном исказаном у претходном случају.

	У хиљадама динара							
	31. децембар 2008.				30. децембар 2007.			
	EUR утицај		USD утицај		EUR утицај		USD утицај	
	+10%	-10%	+10%	-10%	+10%	-10%	+10%	-10%
Добитак/губитак	1.239	(1.239)	4	(4)	1.676	(1.676)	3	(3)
Остале резерве	-	-	-	-	-	-	-	-

Осетљивост Предузећа на промене у страним валутама повећала се у текућем периоду, углавном на основу ефеката номиналног пораста обавеза исказаних у еврима.

НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ

31. децембар 2008. године

Ризик од промене каматних стопа

Предузеће је изложено ризику од промене каматних стопа на средства и обавезе код којих је каматна стопа варијабилна. Овај ризик зависи од финансијског тржишта те Предузеће нема на располагању инструменте којим би ублажило његов утицај.

Књиговодствена вредност финансијских средстава и обавеза на крају посматраног периода дата је у следећем прегледу:

	У хиљадама динара	
	31. децембар 2008.	31. децембар 2007.
Финансијска средства		
<i>Некаматносна</i>		
Дугорочни финансијски пласмани		
Потраживања од купаца	242.042	56.096
Готовина и готовински еквиваленти	1.451	1.795
Остала потраживања	37.626	1.971
<i>Фиксна каматна стопа</i>		
Дугорочни финансијски пласмани		
<i>Варијабилна каматна стопа</i>		
Готовина и готовински еквиваленти	281.119	59.862
Финансијске обавезе		
<i>Некаматносне</i>		
Обавезе из пословања	223.309	172.657
Остале финансијске обавезе	1.600	-
<i>Фиксна каматна стопа</i>		
Дугорочни кредити		
Текућа доспећа дугорочних кредита		
<i>Варијабилна каматна стопа</i>		
Дугорочни кредити		
Текућа доспећа дугорочних кредита	224.909	172.657

Кредитни ризик

Управљање потраживањима од купаца

Предузеће је изложено кредитном ризику који представља ризик да дужници неће бити у могућности да дуговања према Предузећу измире у потпуности и на време, што би имало за резултат финансијски губитак за Предузеће. Изложеност Предузећа овом ризику ограничена је на износ потраживања од купаца на дан биланса. Потраживања од купаца састоје се од великог броја комитентата, од којих се највећи део односи на Србија пут.

НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ
31. децембар 2008. године

Најзначајнији купци представљени су у следећој табели:

	У хиљадама динара	
	31. децембар 2008.	31. децембар 2007.
Србија пут	19.705	
Елтим Јужноафричка република	17.820	18.765
Путеви Ужице		3.044
Гоша фом		10.160

Структура потраживања од купаца на дан 31. децембра 2008. године приказана је у табели која следи:

	У хиљадама динара		
	Бруто изложеност	Исправка вредности	Нето изложеност
Недоспела потраж.од купаца	202.723		202.723
Доспела, исправљена потраж.од купаца		(7.181)	
Доспела, неисправљена потраж.од купаца	46.500		46.500
	249.223	(7.181)	242.042

Структура потраживања од купаца на дан 31. децембра 2007. године приказана је у табели која следи:

	У хиљадама динара		
	Бруто изложеност	Исправка вредности	Нето изложеност
Недоспела потраживања од купаца	34.378		34.378
Доспела, исправљена потраж.од купаца		(8.524)	
Доспела, неисправљена потраж.од купаца	30.242		30.242
	64.620	(8.524)	56.096

Недоспела потраживања од купаца

Недоспела потраживања исказана на дан 31. децембра 2008. године у износу од 202.723 хиљаду динара (31. децембар 2007. године: 34.378 хиљада динара) највећим делом се односе на потраживања од купаца по основу продаје грађевинских објеката/готових производа. Ова потраживања доспевају углавном у року од 45 дана након датума фактуре, у зависности од уговорених рокова плаћања. Просечно време наплате потраживања у 2008. години износи 139 дана (2007. године: 74 дана).

Управљање обавезама према добављачима

Обавезе према добављачима на дан 31. децембра 2008. године исказане су у износу од 37.815 хиљаде динара (31. децембра 2007. године: 69.312 хиљаде динара) при чему се највећи део, односи на обавезе по основу набавке сировина. Добављачи не зарачунавају затезну камату на доспеле обавезе, при чему Предузеће доспеле обавезе према добављачима, сагласно политици управљања финансијским ризицима, измирују у уговореном року. Просечно време измирења обавеза према добављачима у периоду 2008. године износи 157 дана (у току 2007. године 181 дана).

НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ
31. децембар 2008. године

27. ДЕВИЗНИ КУРСЕВИ

Средњи курсеви за девизе, утврђени на међубанкарском тржишту девиза, примењени за прерачун девизних позиција биланса стања у динаре, за поједине главне валуте су били следећи:

	<u>2008.</u>	<u>2007.</u>
USD	62.9000	53.7267
EUR	88.6010	79.2362
GBP	90.8635	107.3080
CHF	59.4040	47.8422

Abdullah Mujic

ЗАКОНСКИ ЗАСТУПНИК

Mujic